Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

TÜRKİYE ULUSAL AJANSI
TURKISH NATIONAL AGENCY

SOSYAL EĞİTİM VE GELİŞİMİ DERNEĞİ

11.30-12.30 1. GÜN · GIDA BANKACILIĞINI TANIYORUZ

GIDA BANKACILIĞI NEDİR?

Gıda bankacılığını bir sosyal dayanışma ve sosyal girişimcilik modeli olarak tanıyoruz.

SORUMLU ORTAK

SEG-DER

AMAÇ

Gıda bankacılığını sosyal dayanışma ve sosyal girişimcilik modeli olarak tanıtmak

YÖNTEM

İnteraktif sunum, beyin fırtınası

BEYİN FIRTINASI

AKLINIZA NE GELİYOR? 5 dk

1. Her masaya yapışkan not kâğıtları dağıtılır
2. "**Gıda bankası**" deyince aklınıza gelen ilk üç kelimeyi üç ayrı kâğıda yazın
3. Kâğıtları duvardaki panoya yapıştırın
4. Birlikte okuyalım: hangi kelimeler tekrar ediyor, hangileri şaşırtıcı?

MALZEME

Yapışkan not kâğıdı, kalem, pano

ÇIKTI

Grubun ön bilgisi görünür olur

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

NEDEN İHTİYAÇ VAR?

RAKAMLARLA GIDA İSRAFI VE AÇLIK

≈ 1/3

Üretilen gıdanın kaybolan ya da israf edilen payı

FAO

1,05 milyar ton

Bir yılda israf edilen gıda

UNEP Gıda İsrafı Endeksi 2024

%60

Gıda israfının hanelerde oluşan payı

UNEP Gıda İsrafı Endeksi 2024

733 milyon

Açlık yaşayan insan

FAO SOFI 2024

11'de 1

Dünyada açlık yaşayan kişi oranı

FAO SOFI 2024

%8–10

Küresel sera gazı emisyonlarında gıda kaybı ve israfının payı

UNEP

TANIM

GIDA BANKACILIĞI, HÂLÂ TÜKETİLEBİLİR DURUMDAKİ FAZLA GIDANIN TOPLANIP İHTİYAÇ SAHİPLERİNE GÜVENLE ULAŞTIRILMASIDIR.

Üretim ya da satış fazlası, bağışlanan ve henüz tüketilebilir durumdaki gıdalar çöpe gitmek yerine kayıtlı, düzenli ve onurlu bir sistemle sofralara ulaşır.

TARİH

KISA BİR TARİHÇE

1

1967 · ABD

Arizona'da John van Hengel ilk gıda bankası olan St. Mary's Food Bank'ı kurdu.

2

1984 · FRANSA

Avrupa'nın ilk gıda bankası Paris'te kuruldu.

3

1986 · AVRUPA

Avrupa Gıda Bankaları Federasyonu (FEBA) kuruldu.

4

2004 · TÜRKİYE

5228 sayılı Kanun ile gıda bankacılığı vergi mevzuatında tanımlandı ve bağışlar teşvik edildi.

EN İYİDEN EN KÖTÜYE

GIDA FAZLASIYLA NE YAPMALI? İSRAF PİRAMİDİ

1

ÖNLEME

Fazlanın hiç oluşmaması: doğru planlama, doğru alışveriş.

2

İNSANLARA ULAŞTIRMA

Tüketilebilir fazlanın ihtiyaç sahiplerine ulaşması. Gıda bankacılığı burada.

3

HAYVAN YEMİ

İnsan tüketimine uygun olmayan ama güvenli fazlanın değerlendirilmesi.

4

KOMPOST VE ENERJİ

Organik atıktan gübre ya da biyogaz elde edilmesi.

5

BERTARAF

En son seçenek: çöp ve yakma.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

NASIL İŞLER?

BİR GIDA BANKASININ HALKALARI

1

TOPLAMA

Marketlerden, üreticilerden, firmalardan ve bireylerden bağış kabul edilir ve kaydedilir.

2

KONTROL

Tarih, ambalaj, etiket ve soğuk zincir kontrol edilir; güvenli olmayan ürün ayrılır.

3

DEPOLAMA

Kuru, soğuk ve donuk ürünler ayrı saklanır; tarihi en yakın ürün önce çıkar.

4

EŞLEŞTİRME VE DAĞITIM

Hane büyüklüğü ve özel ihtiyaçlara göre doğru gıda doğru kişiyle buluşur; onur korunur.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

FARK

GIDA BANKACILIĞI MI, KLASİK YARDIM MI?

GIDA BANKACILIĞI

- Sürekli ve düzenlidir
- Kayıtlı ve izlenebilirdir
- Fazla gıdayı değerlendirerek israfı azaltır
- İhtiyaca göre eşleştirme yapar
- Hak temellidir, onuru korur

KLASİK YARDIM

- Çoğunlukla dönemsel (bayram, kış)
- Kayıt ve takip zayıf olabilir
- Genellikle yeni satın alınan ürünle yapılır
- Herkese aynı paket verilir
- Görünürlük ön plana çıkabilir

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

MODEL

HERKES KAZANIR: SOSYAL GİRİŞİMCİLİK BAKIŞI

BAĞIŞÇI

Çöpe gidecek ürün değer kazanır; imha maliyeti düşer; bağış vergi matrahından indirilebilir.

İHTİYAÇ SAHİBİ

Düzenli ve onurlu biçimde gıdaya erişir; ihtiyacına uygun ürün alır.

TOPLUM VE ÇEVRE

İsraf ve emisyon azalır; gönüllülük ve dayanışma güçlenir.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

YEREL BAĞLAM

TÜRKİYE'DE GIDA BANKACILIĞI

- 2004'ten bu yana gıda bankacılığı yapan **dernek ve vakıflara** yapılan bağışlar vergi matrahından indirilebiliyor
- Bu bağışlar **KDV'den istisna**; böylece firmalar için bağış, imhadan daha avantajlı hâle geliyor
- Dernekler, vakıflar ve **belediyeler** gıda bankası ve sosyal market uygulamaları yürütüyor
- **Sosyal market** modelinde ihtiyaç sahibi, kendisine tanımlanan kartla ihtiyacı olan ürünü kendisi seçiyor

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI

Amaç 2: Açlığa son. Hedef 12.3: 2030'a kadar perakende ve tüketici düzeyinde kişi başı gıda israfını yarıya indirmek.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

BEYİN FIRTINASI

ANKARA'DA FAZLA GIDA NEREDE, İHTİYAÇ NEREDE?

⏱ 15 dk

1. Masalar 4 gruba ayrılır
2. Grup, Ankara'da **fazla gıdanın** oluştuğu en az 3 yer yazar (ör. hal, pazar, otel, okul kantini)
3. Sonra bu gıdaya **ulaşamayan** en az 3 grup yazar (ör. yalnız yaşayan yaşlılar, öğrenciler)
4. İki listeyi oklarla eşleştirin: hangi fazla, hangi ihtiyaca gidebilir?
5. Her grup 1 dakikada en ilginç eşleştirmesini paylaşır

MALZEME

Flipchart kâğıdı, renkli kalemler

ÇIKTI

Grup başına bir fazla ve ihtiyaç haritası; yarınki çözüm laboratuvarına taşınır

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Gıda bankacılığını klasik yardımdan ayıran en önemli özellik hangisidir?

A Yalnızca bayramlarda yapılması

B Sürekli, sistemli ve onuru koruyan bir yapı olması

C Sadece nakdi yardım vermesi

D Bağışçının adını duyurması

Gıda bankacılığını klasik yardımdan ayıran en önemli özellik hangisidir?

A Yalnızca bayramlarda yapılması

B Sürekli, sistemli ve onuru koruyan bir yapı olması

C Sadece nakdi yardım vermesi

D Bağışçının adını duyurması

> Gıda bankacılığı dönemsel bir yardım değil; kayıtlı, düzenli ve insan onurunu merkeze alan bir sistemdir.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Bir gıda bankasının halkalarının doğru sırası hangisidir?

A Dağıtım, Toplama, Depolama, Kontrol

B Toplama, Kontrol, Depolama, Dağıtım

C Kontrol, Dağıtım, Toplama, Depolama

D Depolama, Toplama, Dağıtım, Kontrol

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

2/5

Bir gıda bankasının halkalarının doğru sırası hangisidir?

A Dağıtım, Toplama, Depolama, Kontrol

B Toplama, Kontrol, Depolama, Dağıtım

C Kontrol, Dağıtım, Toplama, Depolama

D Depolama, Toplama, Dağıtım, Kontrol

Gıda önce toplanır, güvenli mi diye kontrol edilir, uygun koşulda saklanır ve ihtiyaç sahibiyle eşleştirilerek dağıtılır.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Türkiye'de gıda bankacılığı hangi yıl yasal bir çerçeveye kavuştu?

A 1984

B 1995

C 2004

D 2019

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Türkiye'de gıda bankacılığı hangi yıl yasal bir çerçeveye kavuştu?

A 1984

B 1995

C 2004

D 2019

2004 yılında 5228 sayılı Kanun ile gıda bankacılığı vergi mevzuatında tanımlandı.

Gıda bankacılığı yapan bir derneğe gıda bağışlayan firma için hangisi doğrudur?

A Bağış hiçbir avantaj sağlamaz

B Bağışın maliyeti gelir ya da kurumlar vergisi matrahından indirilebilir

C Firma bağışı satmak zorundadır

D Bağış yalnızca belediyeye yapılabilir

Gıda bankacılığı yapan bir derneğe gıda bağışlayan firma için hangisi doğrudur?

A Bağış hiçbir avantaj sağlamaz

B Bağışın maliyeti gelir ya da kurumlar vergisi matrahından indirilebilir

C Firma bağışı satmak zorundadır

D Bağış yalnızca belediyeye yapılabilir

Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu, gıda bankacılığı kapsamındaki bağışların maliyet bedelinin matrahtan indirilmesine izin verir; bu teslimler KDV'den de istisnadır.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Dünyada 2023 yılında yaklaşık kaç kişi açlıkla karşı karşıya kaldı?

A 7 milyon

B 73 milyon

C 733 milyon

D 7,3 milyar

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

5/5

Dünyada 2023 yılında yaklaşık kaç kişi açlıkla karşı karşıya kaldı?

A 7 milyon

B 73 milyon

C 733 milyon

D 7,3 milyar

FAO'nun 2024 SOFI raporuna göre yaklaşık 733 milyon kişi, yani her 11 kişiden biri açlık yaşadı.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

AFİYET OLSUN

Öğle arası 12.30 ile 13.30 · Sıradaki oturum: Gıdanın Yolculuğu: Tarladan Sofraya

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. Ancak ifade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)a ait olup Avrupa Birliği'nin veya Türkiye Ulusal Ajansı'nın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Ne Avrupa Birliği ne de Türkiye Ulusal Ajansı bunlardan sorumlu tutulabilir.